

Millî Kültür Araştırmaları Dergisi (MİKAD)

Cilt: 2- Sayı: 1- Haziran 2018

ISSN: 2587-1331

MENKABET-İ İMAMAN-I DİN VE MÜCTEHİDAN-I İLM-İ YAKİN

Bünyamin TAN*

ÖZET

İmam Ebu Hanife, İmam Şafii, İmam Malik ve İmam Hanbel, İslam dünyasının en büyük mezheplerinin isim babasıdır. İslam tarihinde gördükleri öğrenim, ortaya koydukları çalışmalarla ve hayat hikâyeleriyle Müslümanlara önderlik etmiş kişilerdirler. Dini bilimlerin yanı sıra tarihin konusu içerisine giren hayat hikâyeleri elbette edebiyatın da konusu haline gelmiştir. Gerek Arap edebiyatında, gerek Türk edebiyatında bu kişilerin sahip oldukları ilim mertebesi ve ahlaki değerleri çokça ele alınmıştır. Çoğunlukla çeşitli eserlerin içerisinde bir ya da birkaç beyitle veya bir şiirin içerisinde kendilerinden bahsedilmiştir. Bu makalede ele alınan mesnevide ise bu dört büyük imamın faziletleri ve ilim mertebelerinin yücelikleri ele alınmıştır. Bu konuda müstakil ve manzum bir eser olması açısından önemlidir. Çalışmada menkıbenin ne olduğu, bu dört şahsın kişilikleri ve söz konusu olan mesnevi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eski Türk Edebiyatı, menkıbe, İmam Ebu Hanife, İmam Şafii, İmam Malik, İmam Hanbel.

MENKABET-I İMAMAN-I DİN VE MUCTEHİDAN-I İLM-I YAKİN

ABSTRACT

Imam Abu Hanife, Imam Shafii, Imam Malik and Imam Hanbel are the names of the greatest sects of the Islamic world. The people they have seen in the history of Islam are the ones who led the Muslims with their works and life stories. In addition to religious sciences, the life stories that came into history were of course also the subject of literature. In both Arabic and Turkish literature, the scientific scales and moral values that these people possess have been widely discussed. They are often mentioned in various works within one or more beyits or in a poem. The mathnawi that was discussed in this article deals with the virtues and virtues of the four great imams. It is important in this regard that it is an independent and poetic work. In the study, what the mankıba is, the personalities of these four persons and the mathnawi of interest are examined.

Key Words: Old Turkish Literature, mankıba, Imam Ebu Hanife, Imam Shafii, Imam Malik, Imam Hanbel.

GİRİŞ

Tanınmış veya tarihe mâl olmuş kişilerle ilgili anlatılan olağanüstü hikâyelere menkıbe denmektedir. Bu hikâyelerin yer aldığı eserlere de menâkıbname denilir. Menkıbe kelimesi güzel eylem, erdem ve güzel vasıf anlamlarına da gelmektedir (Güneş, 2011: 166). Turan Karataş, özellikle din ulularının, velilerin, ermişlerin, mühim tarihî şahsiyetlerin başından geçtiğine inamlan önemli hadiselerin öyküsüne

* Eski Türk Edebiyatı Yüksek Lisans Mezunu - MEB, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, bunyamin.benyamin.benjamin@gmail.com.

verilen ad olarak tanımlar. Menkıbe kahramanları "adalet, fazilet, sevgi, fedakârlık" gibi konularda ideal davranış sergileyerek topluma örnek olan kişilerdir ve menkıbelerde ibret veren, öğüt veren, insanları doğruluğa sevk eden bir yön de bulunmaktadır. (Karataş, 2001: 283). Bu tür eserlerde genellikle bir veli, bu velinin etrafında toplanmış müritlere ait olağanüstü hikâyeler söz konusudur. Ayrıca sıradan insanlara örnek teşkil edecek hayat hikâyeleri de sunulmaktadır. Bu eserlerin yazılış amacı, yazarlarının kendi mezhep imamını veya tarikat şeyhini üstün kılmaktır (Aça, 2009: 341). Aça'ya göre bu eserler tarihî, sosyal, kültürel ve manevî hayatımıza ışık tutmaktadır ve anlatıda bahsi geçen kişinin yaşadıkları dönemde veyahut ölümlerinden sonra kaleme alındıklarını belirtmektedir (Aça, 2009: 341, 343). Makalede konu edinilen mesnevide dört Sünni imamın faziletleri anlatılmakta olup bu dört imamın nesepleriyle ilgili bilgileri vermek yerinde olacaktır.

1.4 İmam

Ebu Hanife, nam-ı diğer İmam-ı Azam 699 yılında Kufe'de doğmuş olup torunları Ömer ve İsmail'in belirttiklerine göre nesebi Nu'man b. Sabit b. Züta b. Mah'tır. Aslen Arap değildir. Acem kökenli olduğu belirtilen imamın memleketi fethedildiği zaman kabilelerinin ileri gelenleri arasında olduklarından kendilerine eman verilmiştir. Ailesine esir muamelesi yapılmamıştır. Arap olmadıkları için de Bekir b. Vail oğulları kabilesinin aşireti olan Teymullah b. Sa'lebe oğullarının himayesine verilmişlerdir. Diğer bir rivayete göre ise dedesi Zuta köle olarak İran'dan getirilmiş ve daha sonra azat edilmiştir. Bu sebeple Ebu Hanife, Bekir b. Vail oğulları veya Teymullah b. Sa'lebe oğullarının azatlısı olarak da bilinmektedir (Uzunpostalcı, 1994: 131). Hatta bu sebeple Teymi nisbesiyle de anılmıştır. Ebu Hanife'nin aslının Nesa'dan, Enbar'dan, Tirmiz'den geldiği ve ayrıca babasının Acem ve annesinin Hint kökenli, hatta Türk asıllı olduğu da rivayetler arasındadır. Bir başka rivayete göre dedesi Zuta'nın aslen Kabil bölgesinde yaşayan Parisoğulları'na mensup "merzuban" denilen bir uçbeyi olduğu da söylenmektedir. Dedelerinin Sasani Devleti'nde görev aldığı ve hatta kendisinin Sasani Meliki Hürmüz'ün torunu olduğu dahi nakledilmiştir. Onunla ilgili anlatılan menkıbelerde Ebu Hanife veya Nu'man adında bir şahsın geleceği ümmetin ışığı olacağı, dini ve sünneti ihya edeceği söylenmektedir. Bu konularla ilgili bazı hadislerle senet ve metinleriyle birlikte yer de verilmiştir. Fakat bunların gerçek olmadığı bilinmektedir (Uzunpostalcı, 1994: 131).

İmam Şafii, 767 yılında Gazze'de doğmuş olup doğum yerinin Askalan olduğu rivayet edilmektedir. Bunun nedeni bu şehrin Gazze'ye komşu oluşudur. Ayrıca onun Yemen'de dünyaya geldiğine dair bir rivayet de bulunmaktadır. Baba tarafından soyu Hz. Peygamber'in dördüncü kuşaktan dedesi olan Abdümenaf'a dayanır. Şeceresindeki dedelerinin isimlerine bağlı olarak Kureşi, Muttalibi, Şafii nispetleriyle anılmaktadır. Bedir Gazvesi'nde Müslümanlara esir düşüp fidye vererek serbest kalan ve sonra İslam'ı kabul eden dedesi Saib'in değil onun oğlu Şafi'a'nın nispetiyle şöhret bulmuştur. Anne tarafından soyu Ezd, Esed veya Kureyş kabilesine bağlanmaktadır. Ezd yönündeki rivayetler çoğunlukla geçerli sayılmıştır (Aybakan, 2010: 223). Şafiinin güzel yüzlü bir kişi olduğu rivayet edilir. Sünnete uymak amacıyla saç ve sakalını kınayla boyadığı, yemin etmekten titizlikle kaçındığı rivayetler arasındadır. Gecenin bir bölümünü ibadetle geçirdiği, daha fazla Kur'an okuyabilmek için teravih namazlarını evinde yalnız kıldığı söylenir. Rehavete yol açıp çalışmaya ve ibadete engel olduğu için fazla yememeye özen gösterdiği, yüzüğünün kaşına, "Allah, Muhammed b. İdris'in

güvencesidir” ibaresini naksettirdiği diğer rivayetler arasındadır. Menkıbe kitaplarında hakkında ilmi, dindarlığı yönünde anlatılar yer alır (Aybakan, 2010: 224).

İmam Malik, 712’de dünyaya gelmiş olup doğum tarihiyle ilgili olarak kendisinden de nakledilen bu rivayetle beraber 709-717 yılları arasındaki bir tarihte doğduğu da belirtilmektedir. Kadı İyaz’a göre Vadilkura’nın Zülmerve köyünde doğmuştur. Önce Medine yakınlarındaki Akik mevkiine, ardından Medine’ye yerleştiği söylenmektedir. Soy bakımından Araplar’ın iki ana kolundan biri olan Kahtaniler’e mensuptur. Bu aşiretin alt kolları olan Asbahi, Ya’muri, Himyeri ve menşelerinin Yemen olmasından dolayı Yemenî nispetleriyle de anıldığı görülmektedir. Dedesi Malik veya onun babası Ebu Amir, Yemen’den gelerek Medine’ye yerleşmiştir. Burada Beni Teym b. Mürre kabilesinin halifi olmuştur. Ebu Amir’in, Bedir dışında bütün gazvelere katıldığı rivayet edilmiş olup dedesi Malik tabiin büyüklerindedir. Hz. Ömer, Hz. Osman, Talha b. Ubeydullah, Ebu Hüreyre, Hassan b. Sabit ve Hz. Aişe’den hadis rivayetinde bulunmuştur. Halife Osman şehit edildiğinde onu kefenleyip defneden dört kişiden biridir. Hz. Osman zamanında mushafın istinsahıyla görevlendirilmiştir (Özel, 2003: 506-507).

İmam Hanbel, 780 yılı Rebiülevvelinde Bağdat’ta doğmuş olup ailesi Merv’den Bağdat’a göç etmiştir. Bu göç esnasında annesinin kendisine hamile olduğu ve onu Merv’de doğurduğu söylenir. Oğlu Salih’in rivayet ettiği şecereye göre soyu Hz. Peygamber’in dedelerinden Nizar’la birleşerek Hz. İsmail’e kadar uzanmaktadır. Dedesi Hanbel b. Hilal Emeviler devrinde Serahs valiliği yapmıştır. Abbasîler’in idareyi ele geçirmesinde önemli görevler üstlenmiş olup babası da Abbasi ordusunda görev almıştır. Babası otuz yaşlarında öldüğünden Şeybanoğulları’ndan olan annesi Safiyye bint Meymüne’nin himayesinde büyümüştür (Kandemir, 1989: 75).

Dört imamın dördü de döneminde fıkıh, hadis gibi dini ilimleri öğrenmiş ve kendilerinden sonra isimlerine ithafen dört büyük mezhep ortaya çıkmıştır. Bu dört mezhep imamıyla alakalı yazma eserler kütüphanelerimizde pek çok eser bulunmaktadır. Bunların çoğu Arapça metinler olup dini eserler grubuna girmektedir. Fakat bir edebiyat eseri olarak dört imamın konu edinildiği bir menkıbe türünde elimizdeki eser, şu ana kadar yapılan araştırmaları ve ortaya çıkan eserleri göz önüne aldığımızda manzum tarzda yazılmış olarak tektir.

2. Menkabet-i İmaman-ı Din Ve Müctehidan-ı İlme’l-Yakin Mesnevisinin İncelenmesi

Makalemize konu olan eser, Atatürk Kitaplığı’nda yer almakta olup müellifi belli değildir. İçerisinde yer aldığı mecmuanın başında veya sonunda müstensihinin adı veya istinsah tarihi de bulunmamaktadır. Bu sebeple eserin hangi yüzyıla ait olduğu tespit edilememiştir. Osman Ergin Türkçe Yazmaları koleksiyonunda, 909/5 arşiv numarasıyla yer almaktadır. Mecmuanın 52a-53b varakları arasında bulunup 15 satır sayısıyla yazılmıştır. Ta’lik hatla yazılmıştır. Toplamda 55 beyit ihtiva etmektedir. Eserin başlığı ve her bir imamın anlatıldığı bölümün başlığı kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Klasik bir mesnevi tertibinde değildir. Halk tipi mesnevidir. Halk tipi mesnevilerde tevhit, münacaat, naat, mucizat, medh-i çihar-yar-ı güzin gibi klasik mesnevilerde bulunan bölümler bulunmaz. Dili sadedir, tek vezinle yazılırlar ve beyit sayısı klasik mesnevilere nispetle hayli azdır. Eserimiz ayrıca tür olarak da dinî-tasavvufî mesneviler grubuna girmektedir. Aruzun kâmil bahrinin fâ’ilün /fa’lün / fâ’ilün / fa’lün kalıbıyla yazılmıştır. Metinde yer yer vezin ve yazım hataları

olduğundan metin tamiri yapılmıştır. Bu tamirler ve tamir edilemeyen kısımlar dipnotla belirtilmiştir.

Mesnevide İmam-ı Azam Ebu Hanife için hak dinin imamı denmektedir. Mezhebinin temiz olduğu söylenir. Hayatı hakkındaki bilgiler, ölüm ve doğum tarihi, Bağdat'ta doğuşu, ilmî şahsiyeti hakkında da ilminin yüceliği, ne nesirle ne de şiirle onu anlatmaya sözün yetmeyeceği ve dört mezhebe önder oluşu anlatılmaktadır.

Mezheb-i pāki şemsden rüşen
Ümmet-i Muştafā'ya cānla ten (Beyit 4)

Eserde İmam Şafii'nin nesebi Haşimîlere kadar vardırılmakta olup adı Muhammed İbn-i İdris olarak verilmektedir.

Aşlı vü nesli oldı el-hāşıl
Cedd-be-cedd 'ırķ-ı Hāşim'e vāşıl (Beyit 24)

Şafii mülkünün sultanı olduğu, dört unsurda yüce nurunun bulunduğu, ikinci Ebu Hanife sayıldığı, Recep ayının ortasında bir Cuma günü dünyaya geldiği belirtilmektedir.

Māḥaşal Şāfi' burūc-ı selef
Bū Ḥanīfe'ye oldı ḥayr ḥalef (Beyit 31)

Öldükten sonra Mısır'a gömüldüğü ve mezarının Mısır toprağına şeref verdiği belirtilmektedir. Toprağı misk, mezar taşı da Necef'in lâl taşıdır.

İmam Malik için Allah yolunun yolcusu olduğu, şeriat ilmini iyi bildiği ve kendi fikhını oluşturduğu söylenir:

Naẓm-ı aḥkām şer'-i mu'tebere
Mālik oldı cevāhir-i dürre (Beyit 40)

Yaptığı ilmi yorumların her birinin ümmete yol gösterici bir delil olduğu, doksan bir yaşında vefat ettiği belirtilmektedir.

İmam Ahmed bin Hanbel için döneminin ilimlerini iyi öğrendiği ve mum gibi yanarak içtihadı aydınlattığı söylenmektedir:

Eyledi 'ilmi cehd ile taḥsīl
Kıldı şem'-veş ictihādı delīl (Beyit 46)

Dört imamın da Hak yolunu tuttuğu, ateş, hava, toprak ve su gibi dört temel unsur oldukları ifade edilir:

Her biri oldı dīne 'unşur-ı pāk
Her biri nār u bād u āb ile ḥāk (Beyit 48)

İmam Hanbel için ayrıca cenaze namazına kırk bin insanın katıldığı belirtilmekte olup onun sayesinde yirmi bin kâfirin imana geldiği ifade edilmektedir:

Geldi ĩmāna hem o gŭn yer yer
Cān u dilden yigirmi biñ kāfir (Beyit 55)

3. Menkıbenin Metni:

Menkıbet-i ĩmāmān-ı Dĭn Ve Mŭctehidān-ı ‘İlm-i Yakĭn

52a

İmām-ı A‘zam

Fā‘ilŭn /fa‘lŭn / fā‘ilŭn / fa‘lŭn

- 1 Dörtde maḥşŭş oldı mezheb ḥaḳ
Ḥāricĭ oldı dŭzaḥa mŭlḥaḳ
- 2 Çār erkāna oldı rŭkn rekĭn
Ḥāzret-i Bŭ Ḥanĭfe metn metĭn
- 3 Oldı Nu‘mān nām-ı bā-ni‘amı
Zātıdur ‘ilm-i dĭn muḥteremi
- 4 Mezheb-i pāki ŧemsden rŭŧen
Ŭmmet-i Muŧḫafā‘ya cānla ten
- 5 Raḫıya’llahu ‘anh zŭ‘l-ikrām
Bize gŭsterdi rāh-ı ŧer¹ tamām
- 6 Virdi biñ cānla ḫazāya rızā
Virmedi ba‘de ḫazāya rızā
- 7 Oldı sulḫānımız daḫı Ḥanefĭ
İre maḫşŭdına celĭ vŭ ḫafĭ²
- 8 Ḥaḳ Te‘ālā devām-ı devletle
Artıra zıkrini sa‘ādetle

¹ ŧer‘: ŧer‘i (Metinde).

² Beyitin vezni bozuk.

- 9 Dīn-i Hakk'a imām odur şimdi
Şehriyâr-ı tamām odur şimdi
- 10 Mā-ḥaşal ḥayrla merāmını Hakk
Her ne ise revā kıla muṭlak
- 11 Mezhebimdür benüm ibā' 'an-cedd
Mezheb-i Bū Ḥanīfe cedd-bā-cedd
- 12 Hicretüñ sekseni beyāzdi³ şeb
Toğdı Bağdād'da o nişf-ı Receb⁴
- 13 Yetmiş yetdi āḥir-i 'ömri
Bitdi naḥl-ı 'Irāk'da semeri
- 14 Kıldı hicret yüz elli sâlinde
Yine şehir-i Receb kemâlinde
- 52b 15 Rūḥ-ı pākini Hakk'a taşırđı
Her ne ise murādına irdi
- 16 Ḥāşılı fazlı dürriden çok⁵
Nazm u neşrinde bende tākāt yok
- 17 Daḥı bû müstemend ü āvâre
'Ömri berbād olan bu bî-çâre
- 18 Zāyi' itdüm kitābı ḥarf-be-ḥarf
Kılmadum naḥd-i 'ömr⁶ yerine şarf
- 19 'Ömr-i zāyi'de tutdı yetmiş yüz
Ne diyem nebke kalmadı hîç söz⁷

³ beyāzdi: beyāz idi (Metinde).

⁴ Mısraın vezni bozuk.

⁵ Mısraın vezni bozuk.

⁶ 'ömr: 'ömri (Metinde).

⁷ Ne diyem nebke kalmadı hîç söz: Ne diyem nebke hîç kalmadı söz (Metinde).

20 Ey Kerīm ü Ḥalīm vaḥy ebed
Raḥmetüñden olur olursa meded⁸

21 Māmezā baḥrine irişmez el
Luṭfuña ḳalmadı ḥāl-i müstaḳbel⁹

İmām eṣ-Şāfi'

22 Biri mezhebinde daḥı re'īs¹⁰
Nām-ı pāki Muḥammed İbn İdrīs

23 Tıtdı āfāḳı mezheb-i pāki
Hāşimī ḥākidür anuñ ḥāki

24 Aşlı vü nesli oldu el-ḥāşıl
Cedd-be-cedd 'ırḳ-ı Hāşim'e vāşıl

25 Ḥāk-i pāki olup Şafāḥānī
Şāfi'i mülkünüñ odur cānı

26 Muttaşıl oldu Hāşim'e neseb¹¹
Şāfi'i nisbetüñ odur sebeb¹²

27 Şāfi' vü müşf' ü şefi' vü refi'
Hem-çü çār 'unşurda nūr-ı bedi'¹³

28 Ḥāk-i aşlıleri Şafāḥānī
Oldılar Bū Ḥanīfe-i şānī

53a 29 Ğurre toğdı meh ol şerif neseb
Cum'a gün Bū Ḥanīfe girdüğü şeb

⁸ Mısraın vezni bozuk.

⁹ Mısraın vezni bozuk.

¹⁰ Biri mezhebinde daḥı re'īs: Birisi daḥı mezhebinde re'īs (Metinde).

¹¹ neseb: nesebi (Metinde).

¹² sebeb: sebebi (Metinde).

¹³ Hem-çü çār 'unşurda nūr-ı bedi': Çār 'unşurda hem-çü nūr-ı bedi' (Metinde).

- 30 Ya'nî yüz elli hicretinde o mâh
Toğdı nişf-ı Receb o şems ilâh
- 31 Mâhaşal Şâfi' burûc-ı selef
Bû Hanîfe'ye oldu hayr halef
- 32 Elli dört yılda bunca 'ilm tamâm
Hâşıl etmişdür ol imâm-ı hümâm¹⁴
- 33 İki-yüz dörtde vardı çün hicret
Dâr-ı dünyâdan eyledi rihlet
- 34 Mışr'a virdi mezârı fazl şeref
Hâki müşk oldu sengi la'l-i Necef¹⁵
- 35 Yâ ilâhî çehâr imâm-ı hümâm
Her biri buldı kurb-ı raḥmet-i tām
- 36 Oldılar âyet-i Resûl'e delîl
Buldılar Haḫ katında ḫadr-i celîl¹⁶

İmâm Mâlik

- 37 Birisi Ḥazret-i İmâm Mâlik
Oldılar rāh-ı raḥmete sâlik
- 38 İctimâ' itdi aşl ile fer'î
Mâlik oldu memâlik-i şer'î
- 39 Rükni-i şer'e urdı daḫı binâ¹⁷
İdelim rûḫına du'â vü senâ¹⁸

¹⁴ Mısraın vezni bozuk.

¹⁵ Mısraın vezni bozuk.

¹⁶ Beyitin vezni bozuk.

¹⁷ Rükni-i şer'e urdı daḫı binâ: Rükni-i şer'e o daḫı urdı binâ (Metinde).

¹⁸ Mısraın vezni bozuk (Metinde).

- 40 Nazm aḥkām şer‘-i mu‘tebere
Mālik oldu cevāhir-i dürre
- 41 Her biri ümmete delīl oldu
Şeref-i fażl ile ḥalīl oldu
- 42 Rūz-ı maḥşer çehār imām-ı hümām
Buldılar Ḥaḳḳ katında raḥmet-i tām¹⁹
- 53b 43 Oldı seksen sekizle yüzde imām
‘Ömri ṭoḳsan birinde oldu tamām²⁰
- 44 Mā’iyeti leh-i tūs‘ ü seb‘inde²¹
Āb-ı raḥmetle oldılar zinde
- İmām Aḥmed bin Ḥanbel**
- 45 Çār erkāna çār-yār Aḥmed
Ḥazret-i Ḥanbelī İmām Aḥmed
- 46 Eyledi ‘ilmi cehd ile taḥsīl
Çıldı şem‘-veş ictihādı delīl²²
- 47 Dīn-i Aḥmed’de çār imām-ı hümām
Çıldı her biri ictihādı tamām²³
- 48 Her biri oldu dīne ‘unşur-ı pāk
Her biri nār u bād u āb ile ḥāk²⁴
- 49 Oldı bunlar kitāb metn metīn
Bunlara keşf oldu ‘ilm-i yaḳīn

¹⁹ Beyitin vezni bozuk.

²⁰ Beyitin vezni bozuk.

²¹ Mısraın vezni bozuk.

²² Çıldı şem‘-veş ictihādı delīl: Şem‘-veş çıldı ictihādı delīl (Metinde).

²³ Beyitin vezni bozuk.

²⁴ Beyitin vezni bozuk.

- 50 Oldı çün hicrete yüz altmış dört
Ġonca ez-fazl Hakk şod-est şüküft
- 51 İki yüz kırk birinci yıl o hümām
Oldı yetmiş yedi yaşında imām²⁵
- 52 Bitdi maşşūlı bunda ve'l-ḥāşıl
Oldı anlarda raḥmete vāşıl
- 53 Rıḥlet itdüġi demde ol server
Ḥāzır oldı namāzına yek-ser
- 54 Kırk biñ ādem namāzını kıldı
Cesedi pāk-i nūr şarf oldı
- 55 Geldi Ġmāna hem o ġün yer yer
Cān u dilden yigirmi biñ kāfir

SONUÇ

Dört mezhep imamı, divan şiirinde çeşitli faziletleri ve ilim mertebeleriyle anılmaktadır. Sahip oldukları ahlaki değerler, ümmete yol gösterici oluşları, ilimdeki derinlikleri sıkça dile getirilmektedir. Makalede konu edinilen eser ise bu konuda yazılmış müstakil bir eser olması nedeniyle önemlidir ve divan edebiyatının zengin dünyasını yansıtmaya açısından değerlidir. Bu çalışmayla bu mesnevinin tanıtılması, edebiyatımızdaki yerinin ve değerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu dört yüce şahsın fihına uyan insanların manevi değerlerini yansıtan edebi bir eser olması açısından yayımlanması elzemdir.

KAYNAKÇA

AÇA, Mehmet vd. (2009). Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi, İstanbul: Kriter Yayınları.

AYBAKAN, Bilal (2010). “Şafii”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 38, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 223-233.

GÜNEŞ, Mustafa (2011). Klasik Türk Edebiyatında Menakıbnameler ve Menâkıb-ı Akşemseddin, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 16, s.165-171.

KANDEMİR, M. Yaşar (1989). “Ahmed b. Hanbel”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 2, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 75-80.

²⁵ Beyitin vezni bozuk.

KARATAŞ, Turan (2001). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Perşembe Kitapları.

ÖZEL, Ahmet (2003). “Malik b. Enes”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 27, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 506-513.

UZUNPOSTALCI, Mustafa (1994). “Ebu Hanife”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 10, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 131-138.

Ek - Orijinal Metin:

منقبت امامین دین و مجتهدین علم دین

امام اعظم

خارجی اولدی دوزخ ملحق	دورته مخصوص اولدی
حضرت بو حنیفه من متبر	چار کارخانه اولدی کین
ذابتد علم دین محترمی	اولدی نغان نام باغمی
امت مصطفی علیه السلام	مذهب باک شمس رو
بزه کوشندی راه شرعی	رضی الله عنه ذوالاکرام
ویردی بجه قضایه ضیا	ویردی بیک حال قضایه ضیا
ایره مقصودنه جلی وحفی	اولدی ساطع خرد حقی
ارتزه ذکر نی سعادتمند	حق تعالی دوم دوله
شهریار تمام او در شمدی	دین حق امام او در شمدی
هر نه ایسه رواقبله مطلق	ماحصل خیر له مرامنی حق
مذهب بو حنیفه جد باجد	مذهبیم ایمان جد
طوغدی بخد ذمه اوصاف	هجرتک مسکنی باجدی
بتدی نخل عراقده ثمری	ینمشه بتدی آخر عمری
ینه شهر رجب کمالنده	قلدی هجرت یور اللی سالنده

<p> هر نه اسیه مرادینه ایردی نظم و نثر نه بنده طاعت عمری بر باد اولابو جاده قیلامدم تقد عمری بر نه حرف نه دیم نیکه هیچ قالموش رحمتدن اولور اولورینه مدد لطفکه قالدی حال مستقبل </p>	<p> روح پاکینی حق طاهر دی حاصلی فضلی در حد حق دخی بو مستمند و آواره ضایع ایندم کتابی حرف عمر ضایعه طوتدی تمشیه ای کرم و حلیم وحی ابد ماضی بحرینه بر شمرال </p>
---	--

امام السامع

<p> نام باکی محمدان ادریس باشمی خاکیدر اندک خاکه جد مجرد عوق باشمه اصل شافعی ملکنک اودر جانی شافعی نسیبک اودر سنبی چار عنقرده همچو نو بدیع اولدیر بو حیفه شامانی </p>	<p> برسی دخی مدخندرس طوتدی افاتی مذھبک اصلی و نسلی اولدی اصل خاک باکی اولوب ضفا پانی متصل اولدی باشمه سنبی شافع و شافع و شافع و شافع خاک اصلی لری ضفا پانی </p>
---	---

Eserin 52b yüzü.

<p>جمعه کون بو خنیفه کند و کنی طوغندی نصف حب او سمس اله بو خنیفه یه اولدی خیر خلف حاصل شهید اول امام همام دارد سادن ایلدی حلت خاک مشک اولدی سنگی کعل هر بری بولدی قرب حتم بولدی حق قنده قند خلیل</p>	<p>غرة طوغندی سه اول سیرت یعنی یوز اللهی حجر بنده و ماحصل شافع بروح سلف اللهی دورت یلد بو خنیفه علی ایکیوز دورت و اوردی حجت سعه و یردی زاری فضل یا اللهی چهار امام همام اولدی آیت رسوله دلیل</p>
--	--

امام مالک

<p>اولدی یاره رحمة ساکک مالک اولدی مالک شرعی ایده کم روحنه دعا و ثنا مالک اولدی جو اهر دره شرف فضل ایلد خلیل اولدی بولدی حق قنده رحمت نام</p>	<p>برسی حضرت امام مالک اجتماع ایلدی اصل ایلدی رکن شرع و ادرخی اوردی نظم احکام شرع معتبره هر بری ائمه دلیل اولدی روز مشر چهار امام همام</p>
---	--

اولدی سکسن سکزنه بوزده امام	عمری طعنا بونزه اولدی تمام
مائینی له تسع و سبعین ده	آب حمله اولدی لر زنده
امام احمد بن حنبل	
چار ارکانه چار یار احمد	حضرت حنبلی امام احمد
ایلدی علمی جهد ایلد تحصیل	شمع و سن قیلدی اجتهادی دلیل
دین احمدده چار امام هم	قیلدی هریری اجتهادی تمام
هریری اولدی دینه غیر یارک	هریری نام و باد و آب الحاکم
اولدی بولکر کتاب معین	بولکر کشف اولدی علم نقین
اولدی چون حجره یوزده	عینجه از فضل حق سیدت
ایکی یوز فرق بریحی بل او هم	اولدی تمیز بی یاشنده امام
بندی محصولی بونزه و تحاصل	اولدی ایلر ده رحمت و اصل
رحلت ایتدی کی دمه اولد	حاضر اولدی عیالینه بیکسر
قرق بیک آدم نمازی قلدی	جسدی یاک نور صرف اولدی
کلدی ایمانه نهم او کون بریر	
جان و دلدن کیرمی بیک کافر	

Eserin 53b yüzü.